

Tariffnemndas vedtak 27. november 2014 om fortsatt allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter

Protokoll 3/2014

Vedtak om fortsatt allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter

Tariffnemnda finner at vilkårene for allmenngjøring er til stede og viser til dokumentasjonen av forholdene i bransjen som er lagt fram i LOs begjæring 3. juni 2014 og dokumentasjonen fremkommet i høringsrunden. Nemnda har særlig lagt vekt på Arbeidstilsynets beskrivelse av forholdene i bransjen. Arbeidstilsynet gjennomførte 1415 tilsyn i bransjen i 2013 og ga reaksjoner i om lag 75 prosent av tilsynene. De mest brukte hjemlene for reaksjoner var allmenngjøringsforskriften og forskriften om informasjons- og påseplikt og innsynsrett. Arbeidstilsynet har sett en bedring i bransjen etter at allmenngjøring og id-kort ble innført. Samtidig avdekkes stadig til dels grov sosial dumping.

Tariffnemnda er kommet til at fortsatt allmenngjøring i bransjen for inneværende tariffperiode er et nødvendig tiltak for å oppfylle formålet med allmenngjøringsloven. Arbeidstilsynet har bedt Tariffnemnda om å klargjøre virkeområdet i forskriften § 2. Det følger av denne bestemmelsen at forskriften gjelder for private virksomheter som driver salg av renholdstjenester. Forskriften kommer ikke til anvendelse for virksomheter som driver renhold i egen regi. Arbeidstilsynet viser til tilfeller der for eksempel kommuner også tilbyr salg av renholdstjenester på det private markedet, og har søkt om godkjenning for denne virksomheten gjennom godkjenningsordningen for renholdsvirksomheter. Spørsmålet som reises er om allmenngjøringsforskriften får anvendelse for den delen av tjenesten som ikke drives i egen regi.

Tariffnemnda legger til grunn at kommuner og annen offentlig virksomhet faller utenfor forskriftens virkeområde. Nemnda legger til grunn at offentlige virksomheter i

praksis kun vil utføre renholdstjenester for andre i begrenset omfang. Renholdere i offentlige virksomheter vil dessuten være omfattet av andre tariffavtaler.

Tariffnemndas flertall finner at det blant annet på denne bakgrunn ikke er nødvendig å utvide allmenngjøringsforskriftens virkeområde til å omfatte offentlige virksomheter når de driver renhold utover i egen regi, for å ivareta lovens formål.

Nemndas medlem Knut Bodding mener prinsipielt at når en kommune/ kommunalt foretak utfører arbeid utenfor sitt eget tariffområde og innenfor et allmenngjort tariffområde skal de av konkurransemessige hensyn følge de vedtatte vilkår i det allmenngjorte tariffområdet.

På bakgrunn av at Renholdsoverenskomsten er en normallønnsavtale, har Tariffnemnda igjen vurdert særskilt hvilken lønnsats som skal allmenngjøres. En normallønnsats vil vanligvis være høyere enn en minstelønnsats i en minstelønnsavtale.

Tariffnemnda kan etter allmenngjøringsloven § 6 i særlige tilfeller fastsette andre lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av tariffavtalen. Denne adgangen må ses i sammenheng med at det ikke skal allmenngjøres i større utstrekning enn nødvendig for å sikre utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkår norske arbeidstakere har. I forarbeidene til allmenngjøringsloven (Ot.prp.nr. 26 (1992-93) s. 21) vises det til departementets høringsnotat fra før loven ble vedtatt hvor det fremgikk at siktemålet var *å finne frem til regler som gir et tilfredsstillende vern ... uten at dette får en lønnsdrivende effekt for norske arbeidstakere*. Departementet uttalte videre: "På denne bakgrunn bør Tariffnemnda, i unntakstilfeller, også ha mulighet til å fastsette minstelønn som ligger under den tariffbestemte lønnen. Dette vil f eks kunne være aktuelt i bransjer med liten organisasjonsgrad der tarifflønnen er vesentlig høyere enn gjennomsnittet i bransjen."

I følge dokumentasjon på lønnsforholdene i bransjen som Tariffnemnda innhentet fra Fafo i 2013 lønnes et klart flertall av arbeidstakerne i renholdsbransjen i henhold til eller over satsen i overenskomsten. Det er i stor grad utenlandske arbeidstakere ansatt i små virksomheter som lønnes lavere. På denne bakgrunn har nemndas flertall har besluttet å videreføre allmenngjøring av overenskomstens lønnsats. Tariffnemnda viser for øvrig til vedtak vedrørende allmenngjøring for renholdsbedrifter 30. juni 2011 og 23. mai 2013.

Tariffnemndas medlem *Margrethe Meder* er uenig i flertallets beslutning og viser til at Tariffnemnda skal anvende unntaksbestemmelsen i allmenngjøringsloven § 6 første

ledd, andre punktum. Dette er et klart tilfelle der unntaksbestemmelsen bør få anvendelse. Allmenngjøring av den høye normallønnssatsen kan ha en lønnsdrivende effekt, og vedtak om allmenngjøring av denne går ut over det som er nødvendig for å oppfylle det bærende hensynet – beskyttelse av utenlandsk arbeidskraft – bak allmenngjøringsloven. Det vises for øvrig til dissensen i det opprinnelige vedtaket.

I LOs begjæring 3. juni 2014 er det bedt om at nemnda gjeninntar de opprinnelige bestemmelsene i forskriften om tillegg for søn- og helgedagsarbeid. Etter at disse ble tatt ut av forskriften ved nemndas vedtak 23. mai 2013, har det i følge begjæringen oppstått en uheldig konkurransevridding, som medfører at tariffbundne virksomheter mister oppdrag. Tariffnemnda viser til begrunnelsen i vedtaket fra 2013, hvor det framgår at nemnda ikke anser disse tilleggene som nødvendige for å opprettholde et forsvarlig beskyttelsesnivå på dette området. Begjæringen tas ikke til følge på dette punktet.

Arbeidstilsynet har også bedt Tariffnemnda klargjøre beregningsgrunnlaget for fastsettelse av lønn etter forskriften § 3 fordi de mener at det ikke er samsvar mellom tariffavtalens arbeidstidsberegning og arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid. Det framgår av begjæringen at LO ser med bekymring på at Arbeidstilsynet ikke kontrollerer om arbeidstakerne får betalt for antall timer i arbeid, noe de mener skyldes uklarheten i regelverket. Det følger av renholdsoverenskomsten § 2 at renholdere skal ha sin lønn utbetalt som månedslønn beregnet på grunnlag av "rammetimetallet".

Reglene i overenskomsten om utbetaling av månedslønn beregnet på grunnlag av et fastsatt rammetimetall er ikke allmenngjort. Tariffnemnda legger til grunn at forskriften er slik å forstå at arbeidstaker minst har krav på lønn etter satsene i § 3 per time for den arbeidstid som er *avtalt* i det konkrete arbeidsforholdet. Den avtalte arbeidstiden skal framgå av den skriftlige arbeidsavtalen, jf. arbeidsmiljøloven § 14-5 flg.

Tariffnemnda har blitt gjort oppmerksom på at bestemmelsen i forskriften § 4 *Regulering av lønn i forskriftens virketid*, oppfattes som uklar med hensyn til tidspunktet for når nye satser som følge av tariffrevisjoner skal tre i kraft.

Tariffnemnda har funnet det hensiktsmessig å endre bestemmelsen slik at det går tydelig fram at nye satser skal vedtas av nemnda, og med virkning fra det tidspunkt nemnda bestemmer. Det legges til grunn at satsene normalt vil endres som følge av begjæring fra en av partene.

Tariffnemnda anser videreføring av bestemmelsen om reise, kost og losji, jf. forskriften § 5, som nødvendig for å oppfylle allmenngjøringslovens formål. Hvis arbeidstakerne må dekke slike utgifter selv, vil de i praksis ikke oppnå den fastsatte minstelønnen. Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt bestemmelsen er i overensstemmelse med EØS-avtalen og utsendingsdirektivet (Rådskonklusjon 96/71 EF), legger nemnda til grunn at den rettslige situasjonen ikke har endret seg siden nemndas forrige vedtak om allmenngjøring for private renholdsbedrifter. Det vises til vurderingen i nemndas vedtak 23. mai 2013.

For nærmere omtale og begrunnelse for forskriften for øvrig vises til Tariffnemndas opprinnelige vedtak 21. juni 2011 om allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter.

Oslo, 27. november 2014

Johan Kr. Øydegard

Steinar Holden

Terese Smith Ulseth

Knut Bødving

Margrethe Meder

Forskrift om allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter

Fastsatt av Tariffnemnda 27. november 2014 med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. (allmenngjøringsloven) § 5.

Kap. I. Innledende bestemmelser

§ 1. Grunnlaget for allmenngjøring

Forskriften er fastsatt på grunnlag av Overenskomst for Renholdsbedrifter 2014–2016 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og NHO Service den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsmandsforbund på den annen side.

§ 2. Virkeområde og gjennomføringsansvar

Forskriften gjelder for private bedrifter som driver salg av renholdstjenester.

Forskriften gjelder for ansatte i slike bedrifter som utfører renhold.

Forskriften gjelder ikke for lærlinger under Reform 94 og personer på arbeidsmarkedstiltak.

Arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppdrag som nevnt i første ledd skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Kap. II. Lønns- og arbeidsvilkår

§ 3. Lønnsbestemmelser

Arbeidstakere som utfører arbeid i henhold til § 2, skal minst ha en lønn per time på kroner 164,02.

Arbeidstakere under 18 år som utfører arbeid i henhold til § 2, skal minst ha en lønn per time på kroner 121,01.

For arbeid mellom klokken 2100 og 0600 avtales lønnstillegg i hvert enkelt tilfelle.

Lønnstillegget skal være minst 26 kroner per time.

§ 4. Regulering av lønn i forskriftens virketid

Tariffnemnda kan endre satsene i § 3 som følge av tariffrevisjoner.

§ 5. Utgifter til reise, kost og losji

For arbeidsoppdrag hvor overnatting utenfor hjemmet er nødvendig, skal arbeidsgiver etter nærmere avtale dekke nødvendige reiseutgifter ved arbeidsoppdragets begynnelse og slutt, og for et rimelig antall hjemreiser.

Før arbeidsgiver sender arbeidstaker på oppdrag utenfor sitt hjemsted, skal det være avtalt ordninger vedrørende kost og losji. Arbeidsgiver skal som hovedregel sørge for kost og losji, men fast diettsats, betaling etter regning e.l. kan avtales.

§ 6. Personlig utstyr (arbeidstøy)

Arbeidsgiver holder nødvendig arbeidstøy og skotøy tilpasset arbeidsplassen og arbeidet.

Kap. III. Fravikelighet mm.

§ 7. Fravikelighet

Forskriften kommer ikke til anvendelse dersom arbeidstaker samlet sett er omfattet av gunstigere lønns- og arbeidsvilkår i henhold til avtale eller etter det lands rett som ellers gjelder for arbeidsforholdet.

Kap. IV. Ikrafttreden mm.

§ 8. Ikrafttreden og opphør

Forskriften trer i kraft straks.

Forskriften opphører å gjelde 1 måned etter at Overenskomst for Renholdsbedrifter 2014 - 2016 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og NHO Service på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsmandsforbund på den annen side blir avløst av ny tariffavtale, eller hvis Tariffnemnda treffer nytt vedtak om allmenngjøring av tariffavtalen, jf. allmenngjøringsloven § 7.

Forskrift 23. mai 2013 nr 530 om allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter oppheves straks.